

Вибухово-технічна експертиза

Головними завданнями експертизи ВП, обставин і механізму вибуху є визначення:

- факту вибуху вибухового пристрою на МП;
- виду вибуху;
- належності об'єкта до ВП (боєприпасів) та визначення класифікаційної категорії пристрою;
- потужності вибуху ВП;
- конструкції пристрою та способу його виготовлення і принцип дії;
- наявності в обставинах справи даних, що стосуються особи, яка виготовила саморобний вибуховий пристрій і привела його в дію.

Об'єктами вибухово-технічної експертизи є:

- заряди вибухових речовин (тротилові шашки, заряди амонітів, заряди високобризантних ВР, кумулятивні заряди, корпуси ручних гранат тощо); засоби підризу (запали, капсулі-детонатори, електродетонатори, вогнепровідні шнури, детонуючі шнури тощо);

- ВП промислового виготовлення (гранати, міни, гранатомети, бомби, снаряди тощо); компоненти ВП (корпуси, механізми приведення в дію ВП, джерела живлення тощо);

- ВП саморобного виготовлення (радіокеровані, міни-пастки, типу "ручні гранати" тощо);

- залишки від вибуху промислових і саморобних пристроїв;
- піротехнічні вироби та їх залишки (імітаційні засоби, вибух-пакети, електровибухопакети, імітаційні патрони, петарди тощо);
- наслідки від вибуху (зруйновані конструкції будівель тощо).

Орієнтовний перелік питань, що вирішує вибухово-технічна експертиза:

Класифікаційні дослідження:

1. Чи належить наданий предмет (сукупність предметів) до боєприпасу або вибухового пристрою?

2. Чи є наданий об'єкт засобом для підризу?

3. Чи є надані на дослідження об'єкти складовими компонентами ВП?

4. Чи є надані на дослідження об'єкти залишками (деталлями або вузлами) ВП? Якщо так, то якого?

5. Які з виявлених на МП об'єктів могли належати до ВП (боєприпасам) або входити до його конструкції в якості основних, додаткових чи допоміжних елементів?

6. Чи належать надані креслення, ескізи, схеми та інші записи до описання конструкції та технології виготовлення ВП, ВР, засобу збудження вибуху тощо?

7. Яка маса підірваного заряду ВР? Чи можливо визначити розміри підірваного заряду?

8. Чи використовувалися в складі заряду нафтопродукти, інертні

наповнювачі, осколкові елементи?

9. Чи є надані шматки паперу залишками упакування промислової ВР (боєприпасів)? Якщо так, то якої саме? Що означають збережені маркувальні позначення на упакуванні?

10. Яка конструкція та принцип дії ВП, за допомогою якого вчинений вибух?

11. Чи є серед наданих об'єктів залишки засобу підризу (запалення) й ініціювання вибуху? Якщо так, то якого саме?

12. Чи використовувалися в конструкції ВП уражуючі елементи (цвяхи, болти, гайки тощо)?

13. Яке призначення у ВП мотузки, ізоляційної (липкої) стрічки, годинникового механізму, електротехнічного виробу, радіодеталей та інших побутових предметів, фрагменти яких виявлені на МП?

Діагностичні дослідження:

1. Яке призначення та області застосування встановленої ВР (пороху, піротехнічної суміші)?

2. На якому підприємстві й у який час виготовлений представлений на дослідження ВП (боєприпас)? Що позначають наявні на ньому маркувальні позначення? Де він застосовується?

3. Яким способом виготовлений даний ВП?

4. Яка конструкція та принцип дії наданого ВП (боєприпасу)?

5. За яких умов наданий на дослідження ВП здатний до вибуху?

6. Які найменування, призначення та області застосування наданих промислових боєприпасів, піротехнічного виробу?

7. Чи є в конструкції наданих промислових боєприпасів, піротехнічного виробу, сигнального, освітлювального, учбово-імітаційного засобу які-небудь перероблення? Якщо так, то які саме і яке їхнє призначення?

8. Які засоби ініціювання збудження вибуху (запалення) застосовуються в даному ВП (боєприпасах, піротехнічному виробі, учбово-імітаційному засобі та ін.)? Яке їхнє найменування, інші характеристики?

9. Який спосіб виготовлення даного засобу ініціювання вибуху (запалення)?

10. Яке призначення та області застосування даного засобу для вибуху, ініціювання вибуху (запалення)?

11. Якщо даний об'єкт є саморобним ВП, то яка його конструкція, принцип дії? Які вироби використані при його виготовленні?

12. У якому стані знаходився ВП перед проведенням спеціального знешкодження?

13. Чи володіла особа, що виготовила ВП (ВР), спеціальними пізнаннями та навичками у відповідних галузях науки і виробництва? Якщо так, то якими саме та у якому обсязі?

14. Чи маються серед наданих на дослідження об'єктів деталі годинникових механізмів?

15. Чи використовувався в конструкції ВП годинниковий механізм і яка його родова приналежність (тип, калібр, марка)?

16. Чи були внесені які-небудь конструктивні зміни в годинниковий механізм і його деталі та які саме?

17. Яку функцію виконував годинниковий механізм у конструкції ВП?

18. Якщо годинниковий механізм виконував у ВП функцію сповільнювача, то який час уповільнення міг бути встановлений?

19. Яким підприємством і коли виготовлений годинниковий механізм, використаний у ВП?

20. Яке призначення та область застосування годинникового механізму?

21. Чи маються у годинниковому механізмі сліди експлуатації до застосування його у ВП?

Ідентифікаційні дослідження і встановлення загальної групової приналежності:

1. Чи мають надані зразки ВП, засобів збудження вибуху, інших вибухотехнічних виробів загальну родову (групову) приналежність з вибуховим пристроєм, засобом збудження вибуху, іншими вибухотехнічними виробами, які виявлені на МП (під час обшуку)?

2. Чи не складала раніше єдине ціле представлені на дослідження металеві осколки? Якщо так, то які форма та розміри цього предмета?

3. Чи не складала раніше (до застосування спеціальних засобів знешкодження) надані матеріали, речовина та деформовані деталі єдине ціле, а саме один ВП?

4. Що використано у якості упакування (засобу доставки, камуфляжу) ВП? Які найменування та призначення даного виробу (побутового пристрою)?

5. Чи відповідає конструкція підірваного (виявленого на МП, вилученого при обшуку) пристрою наданим кресленням, ескізам, малюнкам, схемам?

6. Чи відповідає малюнок, зображений на даному листі паперу, вилученому під час обшуку, електричній схемі ВП, підірваного (виявленого) на МП?

Ситуаційні дослідження:

1. Чи є зафіксовані на МП руйнування й ушкодження результатом дії вибуху ВП встановленої конструкції?

2. Які розміри зони ураження даного ВП? На якій відстані від нього була реальна небезпека для життя і здоров'я людей?

3. Які розміри небезпечної зони розльоту фрагментів ВП у даній обстановці на МП?

4. Де знаходився та як був розташований ВП у момент вибуху?

5. Чи був ВП підготовлений до вибуху, чи знаходився він в бойовому положенні або відбулося випадкове спрацювання пристрою від необережного поводження з ним потерпілих?

6. Чи міг відбутися самовільний вибух (спрацювання) даного ВП і які дії й умови для цього необхідні?

7. Які дії необхідно виконати для підготовки даної конструкції

вибухового пристрою до вибуху?

8. Які дії потерпілого призвели (могли привести) до вибуху ВП?

9. Чи можна з використанням наданих виробів, матеріалів, інструментів, устаткування, пристосувань виготовити ВП (його окремі деталі і вузли), подібний виявленому на МП чи наданому на дослідження?

10. Які вихідні компоненти, апаратура, пристосування, матеріали потрібні для виготовлення даної речовини (суміші)? У яких умовах (промислових чи домашніх) можливе виготовлення досліджуваної речовини?

11. Які матеріали та інструменти потрібні для виготовлення даного ВП у домашніх умовах?

12. На якій відстані та в якому місці міг знаходитися злочинець, який здійснював керування вибухом з використанням радіолінії?

13. Чи володіла, особа, що встановила ВП, спеціальними знаннями та навичками у вибуховій (підривній) справі? Якщо так, то якими саме та у якому обсязі?

14. Чи скоєно в даному випадку вибух ВП?

15. Чи є предмети, знайдені на МП (в тілі потерпілого), частинами ВП? Якщо так, то до якого виду пристроїв вони належать?

16. Яким способом, саморобним чи промисловим, виготовлено ВП?

17. Який спосіб підриву був застосований у даному випадку?

18. Якщо підірвано боєприпаси, до якого виду вони належать (гранати, міни, снаряди тощо)?

19. Чи здатний даний пристрій викликати вибух? Якщо не здатний, то з яких причин?

20. Чи містять надані експертів матеріали дані, що вказують на характерні риси особи, яка виготовила ВП (професійні навички, ступінь обізнаності з технологією виготовлення і використання ВП тощо)?

21. Чи однакова конструкція саморобного ВП, частини якого знайдені на МП, та макета, виготовленого гр. Н.?

22. Які з наданих на дослідження предметів можуть належати до ВП?

23. Яка конструкція ВП?

24. Чи мав заряд ВР сторонні предмети (цвяхи, гайки тощо)?

25. Чи містив заряд ВР корпус (оболонку)? Якщо так, то з якого матеріалу він виготовлений?

26. Який зовнішній вигляд (форма, розміри) ВП?

Огляд та вилучення залишків вибухонебезпечних об'єктів.

Залишки ВП дозволяють визначити їх приналежність до промислових боєприпасів або саморобних ВП.

Саморобні ВП за принципом дії та конструкцією можуть бути типу "ручна граната", типу "міна", типу "міна пастка" тощо, тому під час ОМП необхідно звертати увагу на:

- фрагменти засобу підриву. При вогневому, електричному, механічному, хімічному способах підриву на місці вибуху залишаються фрагменти приводів, металеві частини підривачів;

- фрагменти механізмів, пристосувань і пристроїв, які

використовувалися для подання початкового імпульсу. На МП залишаються обривки проводів, пружини, трубки, голки, гайки, пластини, капсули, болти, стрижні, циліндри, шестерні тощо;

- фрагменти елементів живлення;
- фрагменти металевго корпусу або оболонки;
- підготовлені уражуючі елементи - цвяхи, болти, гайки, рублена арматура, металеві кульки тощо;
- залишки засобу фіксування ВП на об'єкті - фрагменти проволоки, магнітів, скотча тощо;
- залишки камуфляжу - фрагменти коробки, валізи, пакету, поштового ящика, конверта тощо.

Для проведення попереднього аналізу порошкоподібних, гранульованих речовин відбір їх проб повинен здійснюватися аркушем паперу, складеним у вигляді совка. Твердомонолітну речовину забороняється відколювати (подрібнювати), свердлиити, скоблити. В такому вигляді відбір зразка для попереднього дослідження хімічними методами проводиться за допомогою ватних тампонів, змочених ацетоном і дистильованою водою.

Усі дії (операції) з боєприпасом, ВП, ВР у процесі огляду та вилучення повинні бути процесуально оформлені.

Упакування вилучених вибухонебезпечних об'єктів.

Спеціалістом-вибухотехніком ГУНП перед упакуванням вибухонебезпечних об'єктів відповідно до вимог наказу МВС України від 09.07.2014 № 653 складається довідка про категорію небезпечності виявлених вибухових матеріалів і надаються рекомендації слідчому щодо поводження з ними та їх транспортування.

У подальшому ця довідка залучається до постанови про проведення вибухово-технічної експертизи і надається разом з вибухонебезпечними об'єктами.

Упаковка має бути зручною для перенесення, міцною та герметичною, що виключає випадання (висипання) вибухонебезпечного об'єкта (речовини) у процесі транспортування.

Упакування повинно виключати можливість переміщення всередині вибухонебезпечного об'єкта під час струшування, а також переміщення його елементів.

Вибухонебезпечний об'єкт, що упаковується, ззовні має бути обкладений м'яким матеріалом (поролоном, папером, пінопластом тощо), для виключення силового впливу на об'єкт під час його падіння.

Засоби підриу, заряди ВР, а також засоби ініціювання та джерела електроживлення розміщувати в одній упаковці забороняється. При цьому оголені кінці дротів електродетонатора повинні бути з'єднані (закорочені) скруткою.

Для пакування ВР може використовуватися чиста скляна, паперова та картонна тара. Застосування металевих та поліетиленових ємностей, які безпосередньо контактують з вибуховою речовиною, категорично забороняється.

Слід пам'ятати, що обов'язковим є надання вибухонебезпечних об'єктів спеціалістам-вибухотехнікам для транспортування.

За таких умов спеціалісти-вибухотехніки ГУНП забезпечують безпечне транспортування вибухонебезпечних об'єктів до вибухово-технічного лабораторного комплексу у вибухозахисних приладах або на спеціальних автомобілях, відповідно до вимог наказу МВС України від 09.07.2014 № 653 та ДНАОП 0.00-1.19-97. Правила безпеки при перевезенні вибухових матеріалів автомобільним транспортом.

Об'єкти з МП, на яких є свіжа кров, не можна упаковувати в герметичну тару, так як продукти її гниття можуть перешкодити дослідженню слідів ВР.

Разом з об'єктами, зібраними на МП, включаючи об'єкти, вилучені з трупа потерпілого, експертові обов'язково направляються протоколи ОМП, огляду трупів, окремих речових доказів з усіма додатками до цих протоколів (планами, схемами, фотознімками та ін.), а також протоколи допиту свідків.

Перед призначенням експертизи або дослідження безкоштовно проконсультуйтеся з експертом за напрямком вибухово-технічної експертизи за телефоном (0312) 66-32-38 або на електронну адресу: zak.ndekc@gmail.com

